

Marie CHRÁSKOVÁ

Univerzita Palackého v Olomouci, Česká Republika

Změny postojů k vybraným pojmům u studentů oboru Edukacja techniczno-informatyczna na Univerzité v Rzeszowe

Úvod

Zkoumání postojů bylo a v současnosti je předmětem zájmu několika vědních disciplín. Ukazuje se, že tento pojem sehrál významnou úlohu při rozvoji empirického výzkumu. I v současnosti se zkoumání postojů pokládá za jednu z klíčových otázek poznání struktury vědomí jakéhokoli společenství.

1. Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit postoje studentů oboru Edukacja techniczno-informatyczna (dále jen ETI) na Univerzité v Rzeszowe k vybraným pojmům školního a sociálního prostředí. Následným cílem bylo porovnání zjištěných změn postojů mezi roky 2010 a 2011 v sémantickém prostoru pojmů.

2. Popis výzkumné metody

Jako výzkumná metoda byl použit sémantický diferenciál [Kerlinger 1972]. Pro náš výzkum jsme však použili pouze dvoufaktorový sémantický diferenciál ATER [Chráska 2007]. Vzorku studentů bylo předloženo celkem 24 pojmů z edukační a sociální reality (viz tab. 1) k posouzení pomocí 10 škál, z nichž liché měřili faktor hodnocení a sudé faktor energie. Některé škály (1, 4, 5, 9, 10) byly zadány reverzně, aby byl vyloučen vliv stereotypní odpovědi. Pro polské studenty byl sémantický diferenciál po osobní konzultaci a diskuzi přesného významu pojmů a škál, přeložen rodilým mluvčím [Chrásková 2011: 248].

3. Popis výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek respondentů v prosinci 2010 tvořilo 42 studentů oboru ETI z Univerzity v Rzeszowe. V prosinci 2011 byl výzkumný vzorek respondentů tvořen celkem 46 studenty ve složení: 28 studentů 3. ročníku bakalářského studia oboru ETI a 18 studentů 2. ročníku magisterského studia ETI Univerzity v Rzeszowe.

4. Optimalizace výzkumného nástroje ATER pro polské studenty VŠ

Vzorku respondentů – studentů bylo ve výzkumu opakovaně předloženo celkem 24 pojmů z edukační a sociální reality (viz tab. 1) k posouzení pomocí 10 škál dotazníku ATER [Chráška 2007], z nichž liché měly měřit faktor hodnocení a sudé faktor energie. Některé škály (1, 4, 5, 9, 10) byly zadány reverzně, aby byl vyloučen vliv stereotypní odpovědi. Abychom předešli případným problémům s faktorovou strukturou polské verze dotazníku ATER, rozhodli jsme se tuto strukturu ověřit. Z provedené analýzy vyplynulo, že shoda s předpokládanou faktorovou strukturou není příliš velká, protože ani jedna škála nemá požadovanou strukturu (na rozdíl od analýzy v Čechách). Pro další výpočet průměrných hodnocení a energií zkoumaných pojmů jsme proto použili s určitými výhradami jen následující škály:

- Pro hodnocení – škály 1 a 3.
- Pro energie – škály 2 a 8.

5. Výsledky výzkumu

Průměrné hodnocení a energie zkoumaných pojmů v letech 2010 a 2011 uvádí tab. 1. Z těchto hodnot byl pro každý rok výzkumu sestaven samostatný sémantický prostor pojmů (viz obr. 1 a 2), aby bylo možné lépe znázornit „bližší“ a „vzdálenější“ pojmy z hlediska jejich subjektivního vnímání studenty.

Tabulka 1 dále uvádí i signifikance rozdílů mezi vypočítanými průměrnými hodnotami (srovnání bylo provedeno pomocí Studentova t-testu). Hodnoty statisticky významné jsou zvýrazněny tučně. Jak je z tab. 1 patrné, ne u všech pojmů hodnocených studenty však došlo k významným posunům v jejich vnímání.

Tabulka 1

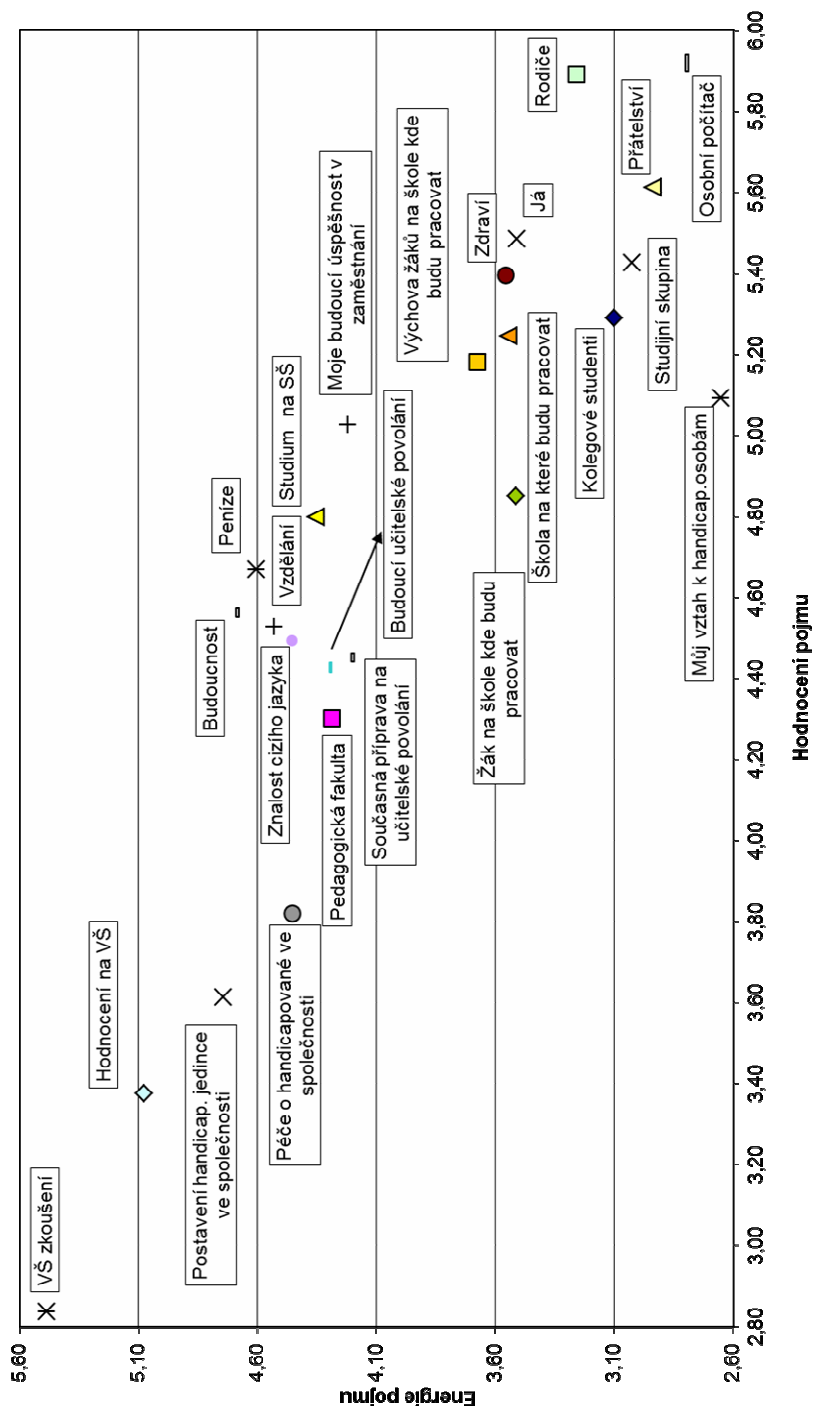
Porovnání průměrného hodnocení a energie zkoumaných pojmů studenty oboru ETI na UR v Rzeszowe v roce 2010 a 2011

Pojem a jeho průměrné hodnocení (h) a energie (e)	Rok 2010	Rok 2011	Signifikace rozdílu (p)
Kolegové studenti-h	5,29	4,85	0,02
Kolegové studenti-e	3,10	3,42	0,09
Moje fakulta-h	4,30	4,39	0,75
Moje fakulta-e	4,29	3,88	0,08
Studium na střední škole-h	4,80	4,73	0,75
Studium na střední škole-e	4,35	3,88	0,03
Studijní skupina-h	5,43	4,96	0,03
Studijní skupina-e	3,02	3,33	0,12
Vysokoškolské zkoušení-h	2,84	3,55	0,01
Vysokoškolské zkoušení-e	5,49	4,74	<0,01

Zdraví-h	5,40	5,03	0,11
Zdraví-e	3,56	3,67	0,65
Vzdělání-h	4,53	4,44	0,72
Vzdělání-e	4,53	4,16	0,13
Budoucnost-h	4,55	3,86	0,04
Budoucnost-e	4,68	4,75	0,82
Osobní počítač-h	5,92	5,40	0,04
Osobní počítač-e	2,79	2,95	0,54
Hodnocení na VŠ-h	3,38	3,79	0,12
Hodnocení na VŠ-e	5,08	4,39	0,01
Rodiče-h	5,89	5,68	0,25
Rodiče-e	3,26	3,36	0,66
Přátelství-h	5,61	5,50	0,59
Přátelství-e	2,94	3,15	0,37
Já-h	5,49	5,22	0,28
Já-e	3,51	3,50	0,98
Peníze-h	4,67	4,76	0,79
Peníze-e	4,60	4,28	0,23
Znalost cizího jazyka-h	4,50	4,45	0,87
Znalost cizího jazyka-e	4,45	4,18	0,27
Moje budoucí úspěšnost v zaměstnání-h	5,03	4,42	0,01
Moje budoucí úspěšnost v zaměstnání-e	4,22	4,35	0,58
Moje příprava na povolání-h	4,44	4,35	0,72
Moje příprava na povolání-e	4,20	4,18	0,95
Budoucí povolání-h	4,43	4,36	0,76
Budoucí povolání-e	4,29	3,94	0,10
Žák na škole kde bych mohl pracovat-h	4,85	4,62	0,39
Žák na škole kde bych mohl pracovat-e	3,51	3,75	0,36
Výchova žáků na škole kde bych mohl pracovat-h	5,18	4,61	0,03
Výchova žáků na škole kde bych mohl pracovat-e	3,68	3,91	0,31
Místo mojí budoucí práce-h	5,25	4,77	0,16
Místo mojí budoucí práce-e	3,54	3,69	0,58
Postavení handicapovaného jedince ve společnosti-h	3,61	3,94	0,22
Postavení handicapovaného jedince ve společnosti-e	4,74	4,07	0,01
Můj vztah k handicapovaným-h	5,09	5,31	0,37
Můj vztah k handicapovaným-e	2,65	2,90	0,35
Péče o handicapované ve společnosti-h	3,82	3,66	0,54
Péče o handicapované ve společnosti-e	4,45	4,49	0,86

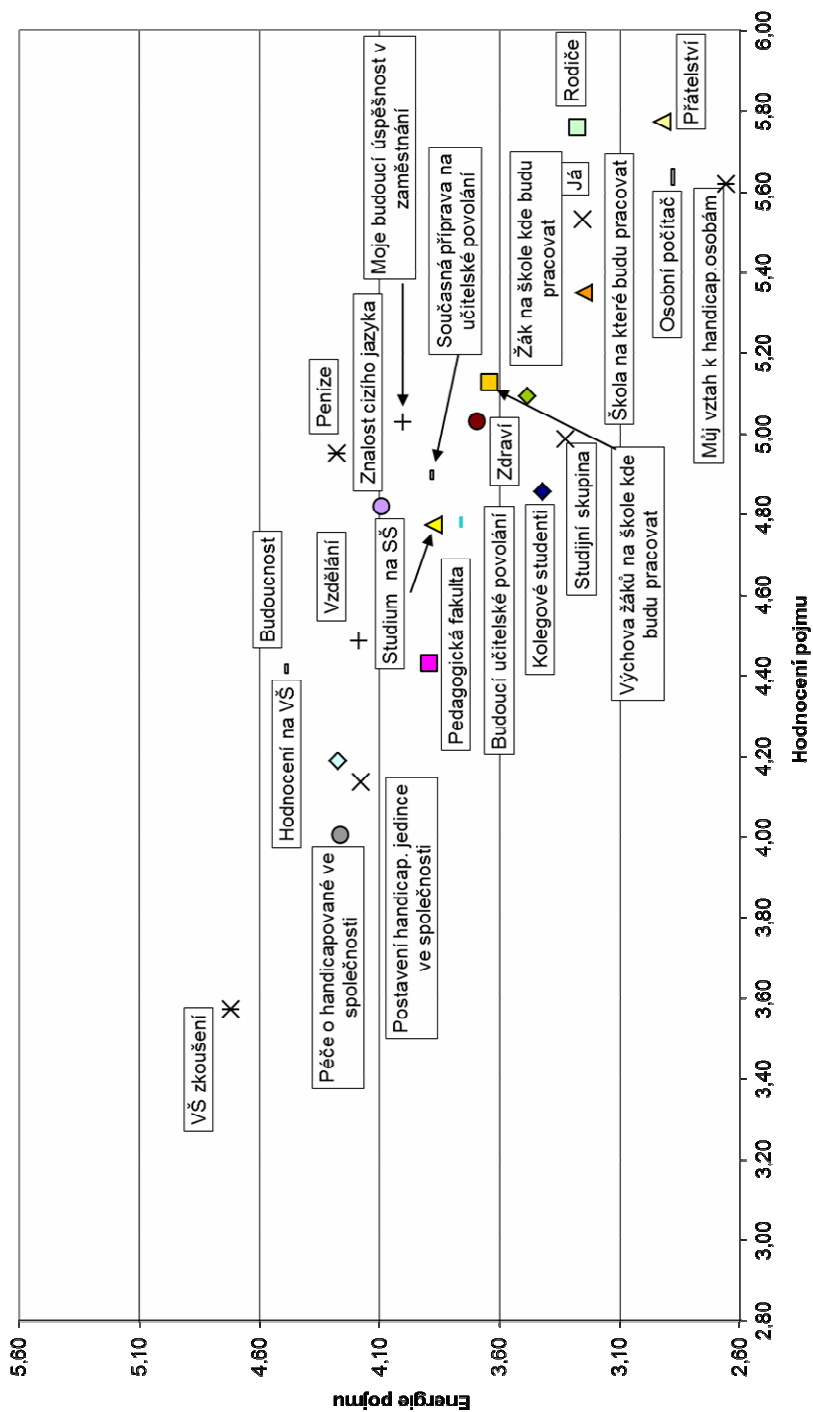
Abychom mohli lépe posoudit zjištěné změny v sémantickém prostoru znázorňujícím posun ve vnímání pojmů studenty, sestavili jsme samostatný sémantický prostor jen těch pojmů, u nichž byly zjištěny statisticky významné rozdíly mezi jejich hodnocením a energií v roce 2010 a 2011 (viz obr. 3).

Sémantický prostor zkoumaných pojmů u studentů oboru ETI na UR v Rzeszowe v roce 2010

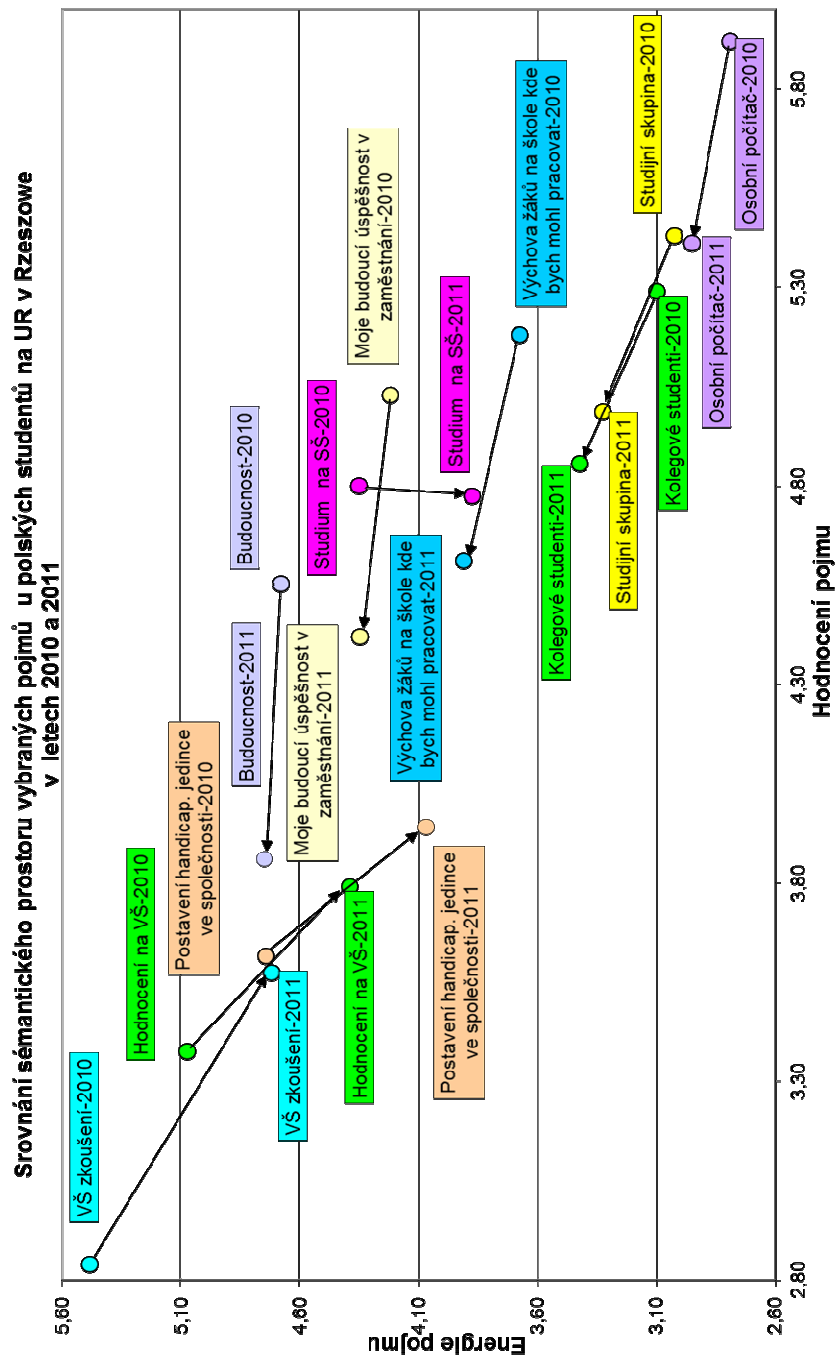

Obr. 1. Sémantický prostor pojmů u studentů oboru ETI v roce 2010

Sémantický prostor zkoumaných pojmů u studentů oboru ETI na UR v Rzeszowe v roce 2011

Obr. 2. Sémantický prostor pojmů u studentů oboru ETI v roce 2011

Obr. 3. Srovnání sémantického prostoru pojmů studentů oboru ETI, u nichž byly zjištěny významné rozdíly v jejich vnímání v letech 2010 a 2011

Obecně můžeme říci, že v rozmezí let 2010 a 2011 došlo ke snížení hodnocení u pojmů „budoucnost“, „moje budoucí úspěšnost v zaměstnání“, „výchova žáků na škole kde bych mohl pracovat“, „kolegové studenti“, „studijní skupina“ a „osobní počítač“. Tyto pojmy studenti v roce 2011 hodnotili statisticky významně hůře než v roce 2010. Přitom můžeme konstatovat, že u pojmů „budoucnost“ a „moje budoucí úspěšnost v zaměstnání“ se míra energie subjektivně vynaložená ve spojení s těmito pojmy se v letech 2010 a 2011 téměř nemění, což by znamenalo, že oba pojmy nejsou pro studenty ani lehčí, ani obtížnější, ale přesto pro ně ztrácejí na důležitosti a ceně. Poněkud jiná situace je u zbývajících 4 pojmů („výchova žáků na škole kde bych mohl pracovat“, „kolegové studenti“, „studijní skupina“ a „osobní počítač“). Zde sice také dochází ke snížení míry hodnocení, ovšem na druhé straně je jejich vnímání spojeno s vynaložením vyšší míry energie a stávají se tak pojmy sice hůře hodnocenými, ale obtížnějšími. Mimo pojem „osobní počítač“, jsou to pojmy spojené se sociálními vazbami a mezilidskou komunikací, což by mohl být spojující prvek vysvětlující míru „obtížnosti“ daných pojmů.

Naopak ke zvýšení hodnocení dochází nejvíce u pojmů „vysokoškolské zkoušení“ (kde je toto zvýšení i statisticky významné), „hodnocení na VŠ“ a „postavení handicapovaného jedince ve společnosti“. Paradoxně u všech těchto tří pojmů zároveň dochází ke statisticky významnému snížení míry energie spojené s těmito pojmy. Znamená to tedy, že ačkoliv se jedná o pojmy vysoce hodnocené, nejsou vnímány stejně obtížně, jako v roce 2010.

Jediný pojem, u kterého se hodnocení nemění, ačkoliv energie s ním spojená statisticky významně klesá, je „studium na střední škole“. Tento jev by bylo možné interpretovat z hlediska jeho stejného hodnocení jako pojem, který neztrácí u studentů svoji cenu, nicméně je řazen spíše do oblasti „osobní historie“ či vývoje, kterým student prošel a již se jím aktuálně nezabývá.

U ostatních pojmů uvedených v tab. 1 nedošlo u studentů oboru ETI ke statisticky významným změnám v jejich vnímání pojmů mezi roky 2010 a 2011 jak z hlediska hodnocení daného pojmu, tak i z hlediska vynaložené míry energie spojené s určitým pojmem. Pro větší úplnost uvedeme následně i tyto pojmy. Jedná se o: „moje fakulta“, „zdraví“, „vzdělání“, „rodiče“, „přátelství“, „já“, „peníze“, „znalost cizího jazyka“, „moje příprava na povolání“, „budoucí povolání“, „žák na škole kde bych mohl pracovat“, „místo mojí budoucí práce“, „můj vztah k handicapovaným“, „péče o handicapované ve společnosti“. Tyto pojmy mohou být pro studenty natolik osobní a zvnitřněné, že se jich již příliš nedotýkají ani změny spojené se studiem, ani změny dané vývojem ve společnosti apod.

6. Závěry výzkumu postojů studentů oboru ETI na UR

Z provedeného výzkumu vyplývá, že ve vnímání pojmů studenty oboru Edukacja techniczno-informatyczna mezi léty 2010 a 2011 došlo k významnému

posunu jen u některých zkoumaných pojmů. Tento posun byl zaznamenán u pojmů: „budoucnost“, „moje budoucí úspěšnost v zaměstnání“, „výchova žáků na škole kde bych mohl pracovat“, „kolegové studenti“, „studijní skupina“, „osobní počítač“, „vysokoškolské zkoušení“, „hodnocení na VŠ“, „postavení handicapovaného jedince ve společnosti“ a „studium na střední škole“. U ostatních zkoumaných pojmů k významnému posunu nedošlo.

Literatura

- Chráska M. (2007), *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*, Praha, Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- Chrásková M. (2011), *Způsob vnímání vybraných pojmů školního a sociálního prostředí studenty Univerzity Palackého v Olomouci a Univerzity v Rzeszowe [w:] Edukacja–Technika –Informatyka. Wybrane problemy edukacji technicznej i zawodowej*, Rzeszow, č. 2. 248–253. ISSN 2080-9069.
- Kerlinger F.N. (1972), *Základy výzkumu chování. Pedagogický a psychologický výzkum*, Praha, Academia. Bez ISBN.

Resumé

Příspěvek popisuje změny postojů k vybraným pojmům školního a sociálního prostředí u studentů Univerzity v Rzeszowe v roce 2010 a 2011. Srovnání je provedeno pomocí optimalizovaného sémantického diferenciálu u studentů studijního oboru Edukacja techniczno-informatyczna.

Klíčová slova: postoje studentů, sémantický diferenciál, srovnání postojů studentů, školní a sociální prostředí.

Changes of attitudes to selected terms by students of the field of study Education in Technology and Informatics of the University of Rzeszów

Abstract

The entry deals with the changes of attitudes of chosen terms referring to school and social environment by students of the University in Rzeszow in 2010 and 2011. The comparison is made by the means of a semantic differential by students of the field of study Education in Technology and Informatics.

Key words: students' attitudes, semantic differential, comparison of students' attitudes, school environment, social environment.